

Parlament pronunciat per Vicenç Carbonell i Virella durant l'acte de concessió del Diploma de la Ciutat de Vilanova i la Geltrú, guardó concedit per l'Ajuntament de Vilanova i la Geltrú a instàncies de l'Agrupació Excursionista Talaia i de l'Institut d'Estudis Penedesencs i lliurat al Saló de Plens el dimarts 12 de juliol de 2016.

L'ALCALDESSA DE
Vilanova i la Geltrú
Neus Lloveras i Massana

es complau a convidar-vos a l'acte de lliurament del
Diploma de la Ciutat al senyor

VICENÇ CARBONELL I VIRELLA

que tindrà lloc el 12 de juliol a les 19 hores, al Saló de Plens
de l'Ajuntament (pl. de la Vila, 8)

En el transcurs de l'acte, l'historiador Francesc Xavier Puig Rovira
glossarà sobre l'homenatjat.

Vilanova i la Geltrú, juliol de 2016

Agraïment

Tot i que el meu pare va ser un xofer, mecànic dels d'abans, nat a la Geltrú, fill d'un hortolà que va canviar de feina per anar a viure a **la Baronesa**, una botiga de comestibles del carrer del Correu, i que la meva mare era de Baix a Mar, filla d'un Mestre Industrial de la Pirelli, i que fou una vilanovina que acabà de botiguera a **ca la Carlets** del carrer del Gas, es dóna la circumstància que jo vaig néixer accidentalment al barri del Poble Nou de Barcelona. El cert és que hi vaig romandre poc temps, ja que un germà trucava a la porta i, quan jo tenia poc més d'un any, els avis materns se'm van endur a Vilanova, per esdevenir des d'aleshores vilanoví d'adopció. Fins als deu anys vàrem viure al carrer dels Magatzems Nous, darrere **cal Pixerot**, a l'escala de **cal Tropa**, casa que pertanyia a la família **Xerina**.

I avui, després de més de vuitanta anys, un ocell em va comunicar que uns bons amics de *la Talaia* –lloc on he passat mitja vida– i uns altres apreciats companys de *l'Institut d'Estudis Penedesencs* –del qual sóc membre fundador– van demanar a l'Ajuntament un reconeixement per a mi. M'omple de satisfacció tenir aquesta classe d'amics. A tots ells els agraeixo sincerament la iniciativa que m'ha posat en un lloc prou incòmode, però que intentaré de superar sense massa nervis.

Tant a *la Talaia* com a *l'Institut* m'hi he trobat sempre molt bé, amb consocis que han sabut treballar col·lectivament en diversos projectes, tant excursionistes com toponímics, fets que

s'han desenvolupat bàsicament en el territori penedesenc i en particular a Vilanova i la Geltrú. En tots aquests projectes, siguin sortides, excursions o simplement trobades periòdiques de toponímia, sempre hi ha hagut un component comú: els noms de lloc de la nostra variada geografia.

La meva dèria és aquesta: saber on ets i per on camines. Aquesta forma de moure's m'ha dut a conèixer un xic més la nostra futura vegueria, descrivint el recorregut, assenyalant i informant de tot el que un sap dels indrets i cases de pagès que es troben durant el trajecte. Aquest mètode de caminar no l'hem inventat nosaltres, sinó que fou introduït en la nostra nació catalana a darrers del segle XIX per coneguts excursionistes de lletra, que no deixaven res per explicar del que veien en les seves sortides i que van escriure diverses guies, gairebé totes elles finalitzades amb un índex de gran qualitat. Uns d'aquests homes foren Cels Gomis (que morí l'any 1915), Artur Osona (traspassat el 1901) i Cèsar August Torras (difunt el 1923). I, més ençà, destacà el reusenc Josep Iglésies (mort el 1986), que encara vaig tenir el goig de conèixer, coautor d'unes magnífiques guies excursionistes, en particular la titulada "Les valls del Gaià, del Foix i de Miralles", en la qual ens donava una lliçó de com havíem de detallar els nostres recorreguts.

Aquest sistema d'anar pels camins de la contrada és el que he procurat mantenir en els relats de les vint-i-sis *Caminades Populars* i les vint-i-sis *Marxes d'Orientació per Descripció de la Talaia*, i en moltes sortides pel *Penedès a peu* que durant anys vam fer per encàrrec de l'*Institut*, tota una herència del meu oncle Joan. I, darrerament, també he procedit amb aquest mateix criteri en les *Caminades culturals de l'Aula Universitària de la Gent Gran*, almenys des de l'any 2005 fins al 2011, ja que a partir d'aquest darrer any es van deixar d'elaborar.

Després de més de cinc dècades de recollir noms de lloc de tot el Penedès, l'arxiu particular consta de milers de fitxes, que estan a disposició de tota persona interessada. Només cal que s'adreci a mi i serà ben atesa. Una petita part d'aquest fitxer ja està informatitzat i es pot consultar a l'Arxiu Històric Comarcal, situat en el castell de La Geltrú. En aquest lloc també serveix el meu arxiu fotogràfic del Penedès, que consta de fotografies fetes des de l'any 1964 fins avui dia.

Us parlaré una mica de la toponímia, és a dir, dels noms de lloc, la meva obsessió.

La toponímia és una de les parts en què es divideix l'onomàstica, que no representa només els noms de les persones. L'onomàstica és una ciència que estudia els noms propis (de lloc, de persona, de bèsties, de camions, de barques, etc.), mentre que la toponímia és la ciència que estudia els noms de lloc (rurals, urbans amb places i carrers inclosos, de muntanyes, rius, llacs, torrents, fondalades, etc.) i d'aquí el tractament de *topònims*, ja que el mot *topo* en grec

vol dir lloc. Si aquests noms de lloc no són terrals sinó marítims, en diem *talassònims*, ja que *talassa* és el nom grec del mar. Els pescadors en saben prou, d'aquests noms que encara fan servir per als seus enfilalls.

Dintre de l'onomàstica hi ha l'antroponímia, és a dir, la ciència que estudia els noms de persona (noms o prenom, cognoms, renoms). En realitat, el que en diem *nom de persona* és un prenom, designació científica dels noms de fonts, o de pila, o de bateig, que precedeixen el cognom. Aquest, el cognom, és el nom de família, que pot ser patrònim si ve del pare o matrònim si procedeix de la mare. Els renoms, motius o malnoms són els que popularment s'afegeixen al cognom, que poden ser despectius, però no pas sempre i moltes vegades són noms de casa. Ja ho he dit al començar, sóc descendent de *la Baronesa* i de *ca la Carlets*. En els sectors de la pagesia i de la pesca gairebé tothom té o tenia el seu renom. D'aquest tipus de malnom, com que formen part de l'onomàstica, un nodrit col·lectiu n'hem recollit tots els que hem pogut saber de Vilanova i la Geltrú.

Per a finalitzar. La distinció que se'm atorga m'estimula i m'anima a treballar d'una vegada en una segona edició d'*Els noms de lloc de Vilanova i la Geltrú*, que després de quinze anys pot veure's notablement repassada i ampliada. Llavors, les investigacions arxivístiques encara no havien passat de la *Cort de Batlle*, però poc després de veure la llum el llibre, es va tenir accés a l'*Arxiu Notarial*, consulta que ha donat lloc a una inèdita i nombrosa informació. Ja sé que hauré de treballar molt i per una bona temporada, però avui és l'ocasió per a demanar públicament poder aconseguir la seva edició amb l'ajuda de les institucions.

Com vam expressar en el primer llibre, la majoria de les més de tres-centes sínies documentades des de mitjan segle XIX restaran marginades en espera d'altra ocasió, i els més de dos mil renoms o motius inventariats de vilanovins i de geltrunencs, una tasca, repeteixo, completament col·lectiva, també hauran d'esperar la seva definitiva publicació, ja que, per ara, el llistat sols el disposen els col·laboradors habituals.

Res més, moltíssimes gràcies a les autoritats de l'Ajuntament i a tots els presents per aquest bonic reconeixement.

Vicenç Carbonell i Virella, 12 de juliol de 2016